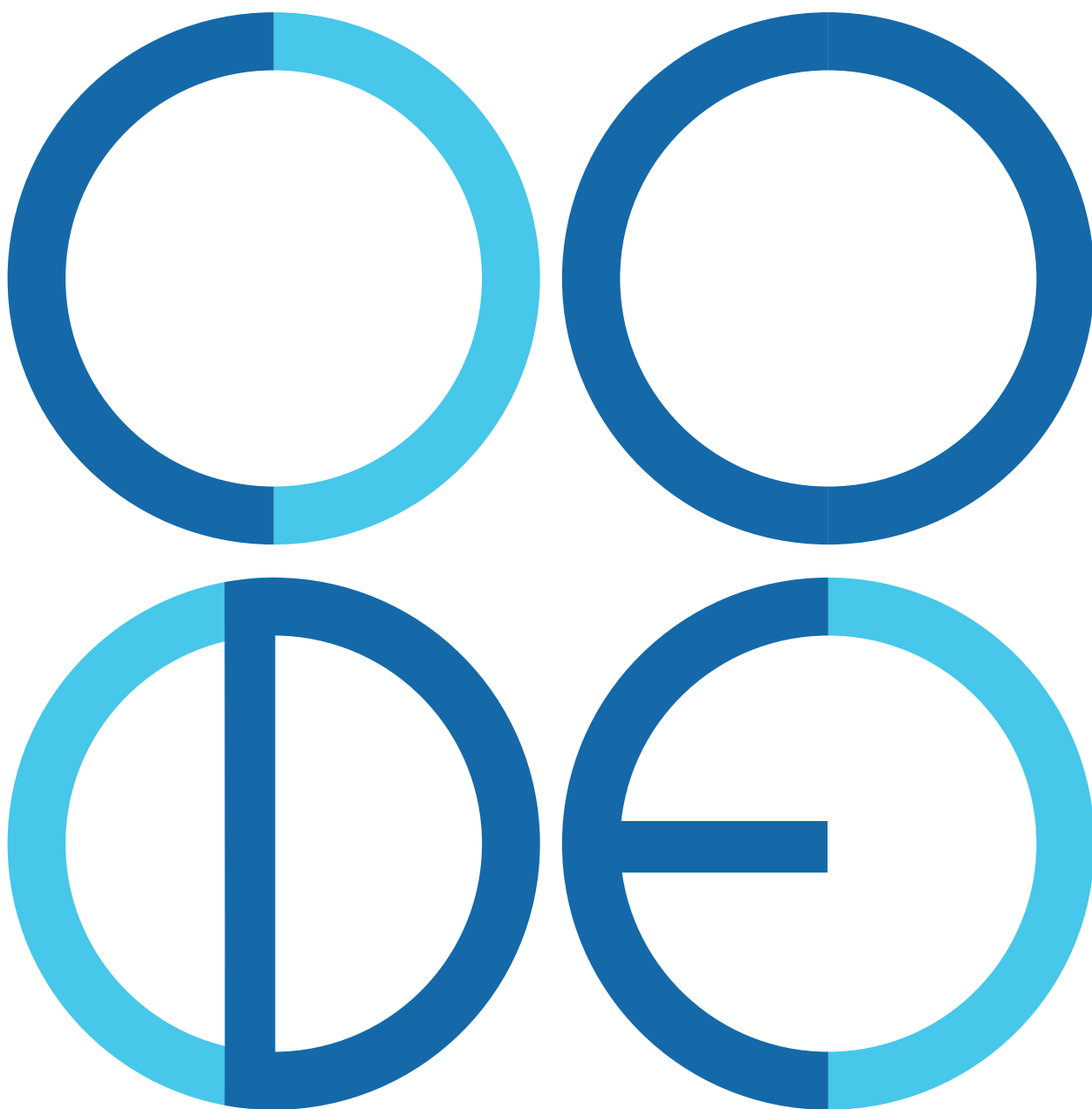

Monitoringcommissie **Code** Pensioenfondsen

Met het oog op de deelnemer

Contactinformatie

Prinses Margrietplantsoen 90
2595 BR Den Haag

Postbus 93158
2509 AD Den Haag

T + 31 (0)70 76 20 220

info@mcpf.nl

www.mcpf.nl

© Overname van tekst(delen) uit deze
uitgave is mogelijk na toestemming van
de MCPF. Aan de inhoud van deze uitgave
kunnen geen rechten worden ontleend.

MCPF
Den Haag, december 2019

Inhoudsopgave

1	Voorwoord van de voorzitter	5
2	Hoofdpijnen en achtergronden	7
2.1	Onderzoek onder deelnemers over de Code Pensioenfondsen	7
2.2	Het gesprek met bestuurders en toezichthouders over de Code Pensioenfondsen	13
2.3	Diversiteit (geslacht en leeftijd) en de Code Pensioenfondsen	14
3	Conclusies	16
3.1	Het onderzoek onder deelnemers	16
3.1.1	Zorgen om inkomen na pensionering bij deel niet-gepensioneerden	16
3.1.2	Zorgen gaan samen met minder informatie	16
3.1.3	Zorgen gaan samen met minder vertrouwen	17
3.1.4	Deelnemers vinden bepaalde kernnormen uit Code Pensioenfondsen belangrijk	17
3.1.5	Deelnemers weten veel minder hoe hun pensioenfonds op normen uit Code Pensioenfondsen presteert	17
3.1.6	Er is draagvlak voor de normen van de Code Pensioenfondsen onder deelnemers	18
3.1.7	Kwetsbare groepen deelnemers missen informatie en hebben een laag vertrouwen	18
3.2	Het gesprek met bestuurders en toezichthouders over de Code Pensioenfondsen	18
3.2.1	Pensioenfondsen kiezen hun eigen benadering bij de naleving van de Code Pensioenfondsen	18
3.2.2	De thematische opzet wordt gewaardeerd en maakt uniforme rapportage beter mogelijk	19
3.2.3	Verhoudingen tussen organen vragen om (pro)actieve inzet	19
3.2.4	Zelfevaluatie is zinvol	19
3.2.5	Benoeming en herbenoeming vragen om open gesprek	20
3.2.6	Beloningsbeleid hoort transparant te zijn	20
3.2.7	Het streven naar één code voor de sector wordt gedragen	20
3.2.8	Diversiteit stijgt, maar kansen om besturen divers te maken blijven soms onbenut	20

Inhoudsopgave

4	Aanbevelingen en goede praktijkvoorbeelden	21
4.1	Kijk door het oog van de deelnemer	21
4.1.1	Onderzoek de informatiebehoefte van deelnemers en stem het communicatiebeleid daarop af	21
4.1.2	Besteed in communicatiebeleid nadrukkelijk aandacht aan kwetsbare groepen en jongeren en begrijp hun echte informatiebehoefte	21
4.1.3	Presenteer concreter op een meer toegankelijke manier de naleving van de Code Pensioenfondsen	22
4.1.4	Rapporteer nadrukkelijk over de toepassing van de Code Pensioenfondsen en streef als sector naar een meer uniform raamwerk voor het verslag	22
4.2	Besteed aandacht aan het draagvlak van de Code Pensioenfondsen	23
4.2.1	Houd oog voor diverse samenstelling	23
4.2.2	Erken het belang van de bestuurlijke zelfevaluatie	23
4.2.3	Overleg met de VITP over één Code Pensioenfondsen	23
5	Werkzaamheden Monitoringcommissie	24
	Bijlagen	
A	Handreiking raamwerk rapportage over de Code Pensioenfondsen 2018	26
B	Over de Code Pensioenfondsen en de Monitoringcommissie	28
C	Overzicht vergaderingen, gesprekken en rondetafelconferenties	31
D	Motie Van Weyenberg 27 maart 2018 (aangenomen 3 april 2018)	34

1

Voorwoord van de voorzitter

De Code Pensioenfondsen heeft sinds 2018 een thematische opzet. De nieuwe opzet met acht thema's draagt bij aan het gebruiksgemak van de Code Pensioenfondsen. Het goede nieuws is dat zowel deelnemers, gepensioneerden als betrokkenen bij het pensioenfonds de Code Pensioenfondsen waarderen. De normen kunnen op draagvlak rekenen en er wordt groot belang aan gehecht. Tegelijkertijd legt ons onderzoek bloot dat 33% van de deelnemers, daaronder verstaan we ook gewezen deelnemers en gepensioneerden, informatie vanuit het pensioenfonds niet kennen. Zo'n 28% laat weten de informatie van het pensioenfonds niet via het pensioenregister (mijnpensioenoverzicht.nl) te raadplegen. Daar liggen kansen.

Het onderzoek laat zien dat er een kwetsbare groep bestaat van deelnemers en bijna gepensioneerden die informatie mist. Wat is hun informatiebehoefte? Het begrijpen van hun leefwereld en wat hen onzeker maakt is van groot belang. Ook het begrijpen van de leefwereld van jongeren is een punt van aandacht. Zij lijken niet onzeker, maar zullen wel tijdig betrokken moeten worden bij het pensioenfonds.

Het is goed om te signaleren dat het vertrouwen in het bestuur van pensioenfondsen voldoende is. Het vertrouwen in het pensioenstelsel (eerste en tweede pijler) is lager. Alleen media en de regering genieten minder vertrouwen. Respondenten die al minder vertrouwen hadden laten weten dat het vertrouwen ook is afgenomen.

In de gesprekken met de sector wordt duidelijk dat pensioenfondsen op een directere manier willen rapporteren, bijvoorbeeld op een gelaagde manier rapporteren op de website. De Monitoringcommissie onderschrijft die wens tot directere rapportage en gaat met de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid in gesprek hoe de Monitoringcommissie dit kan faciliteren.

Net als voorgaande jaren is de Monitoringcommissie pensioenfondsen bijzonder erkentelijk die de tijd en moeite namen om het gesprek aan te gaan. Het geeft ons de gelegenheid om observaties permanent scherp te stellen. Het maakt duidelijk dat er continu een afweging van belangen wordt gemaakt en dat de deelnemers hierin centraal staan. Met zo'n 65 pensioenfondsen aan tafel en negen individuele gesprekken leveren deze ontmoetingen met ongeveer 70 pensioenfondsen een representatief en waardevol beeld op.

Hartelijk dank daarvoor!

Tot slot verwijst de Monitoringcommissie graag naar de vernieuwde [website](#). De Code Pensioenfondsen en de goede praktijkvoorbeelden staan centraal en de site biedt een eenvoudige en handzame [monitoringstool](#) aan.

Margot Scheltema,
Voorzitter

2

Hoofdpijnen en achtergronden

De Monitoringcommissie wilde na een periode van vier jaar waarin de Code Pensioenfondsen werd gebruikt nagaan hoe deelnemers en de normen uit de Code Pensioenfondsen ervaren. Daartoe zijn specifiek dertien onderdelen uit de Code Pensioenfondsen onderzocht door CentERdata (zie 2.1). De Monitoringcommissie sprak daarnaast in 2019 met vele bestuurders en intern toezichthouders. Voor de zomer sprak de Monitoringcommissie negen individuele pensioenfondsen en na de zomer werden twee rondetafelbijeenkomsten gehouden (zie 2.2).

Tot slot onderzocht de Monitoringcommissie op basis van gegevens van de Nederlandsche Bank hoe diversiteit binnen pensioenfondsbesturen zich ontwikkelde in 2018 (zie 2.3).

2.1

Onderzoek onder deelnemers over de Code Pensioenfondsen

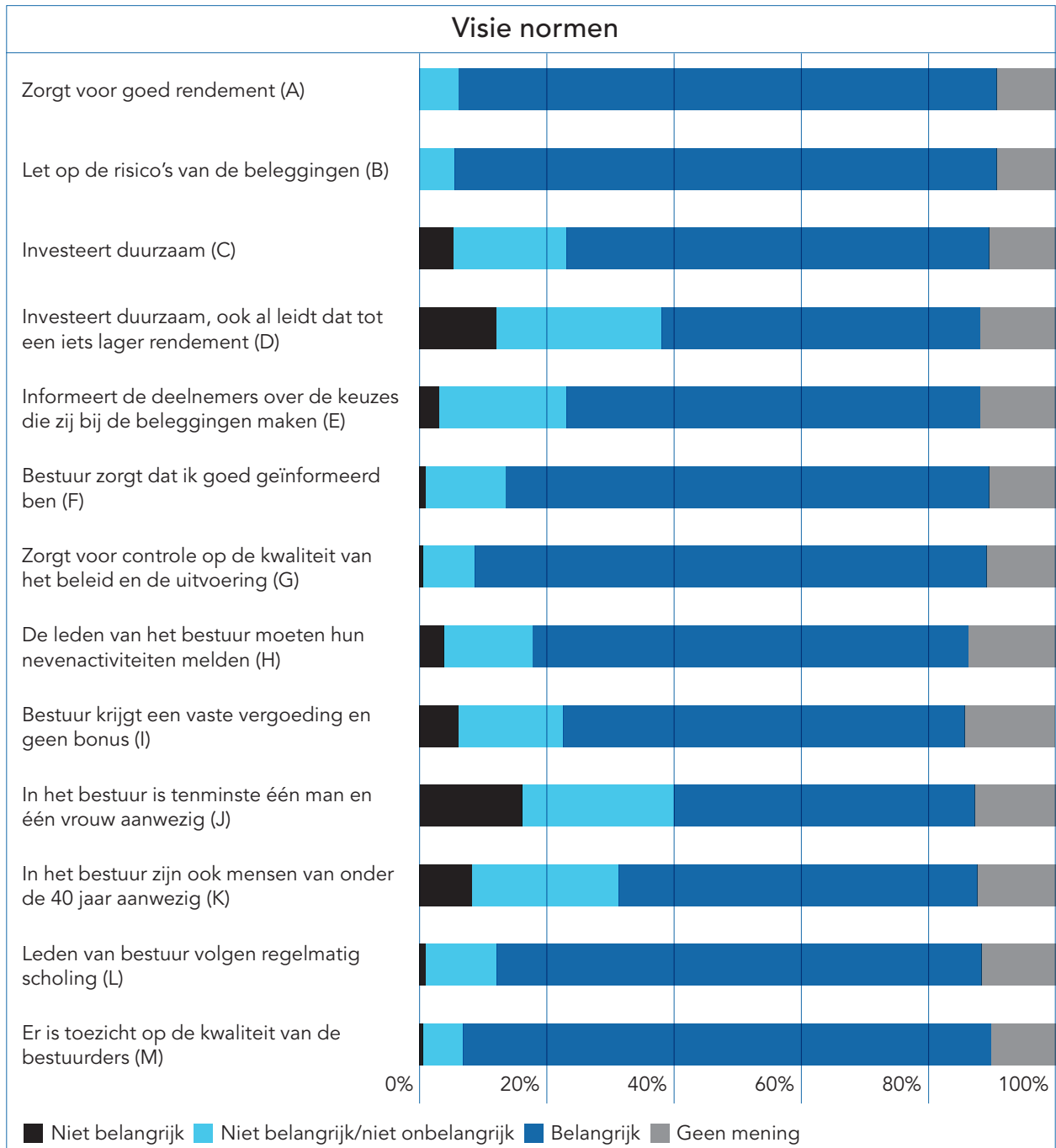
De Code Pensioenfondsen zet het eerste thema van de Code Pensioenfondsen 'vertrouwen waarmaken' centraal. Concreet betekent dat 'zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risico management.'

De Monitoringcommissie wilde vanuit dit perspectief onderzoeken hoe pensioenfondsen in de praktijk met verwachtingen van deelnemers omgaan. De Monitoringcommissie gaf daarom in 2019 opdracht aan CentERdata om een enquête uit te voeren onder deelnemers (zowel actieve als gewezen deelnemers en gepensioneerd).¹ Het onderzoek is uitgevoerd door een vragenlijst af te nemen in een representatief panel.² De vragenlijst is afgenomen bij een steekproef van ongeveer 2.000 panelleden in de leeftijd van 25 jaar en ouder.³ Daarbij zijn studenten en mensen die nog nooit gewerkt hadden buiten beschouwing gelaten.⁴

- 1 B. Cuelenaere, M. Oudejans en J. Leenen, 'Deelnemers en pensioengerechtigden over de Code Pensioenfondsen; Onderzoek in het LISS panel in opdracht van de Monitoringcommissie Code pensioenfondsen', CentERdata, instituut voor data-verzameling en onderzoek. Tilburg, november 2019. (CentERdata, 2019).
- 2 Zie CentERdata 2019, hoofdstuk 1 voor de beschrijving van dit representatieve LISS-panel met de onderzoeksoepzet.
- 3 De leeftijd van 25 hangt samen met de aanpak van CentERdata in het LISS-panel. De Monitoringcommissie realiseert zich dat de toetredingsdatum volgens de pensioenregelgeving op 21 jaar is gesteld.
- 4 In totaal hebben 2.232 panelleden de vragenlijst (gedeeltelijk of volledig) beantwoord, een respons van 80,1%. Van deze mensen zijn 1.921 actieve deelnemer, slaper of gepensioneerd. De rapportage heeft betrekking op deze 1.921 panelleden. Daarbij zijn studenten en mensen die nog nooit gewerkt hadden buiten beschouwing gelaten.

5 Zie CentERdata 2019, hoofdstuk 4.2 voor de beschrijving van de onderzochte normen of figuur 1 in hoofdstuk 2 van deze nalevingsrapportage voor de uitkomsten van de uitvraag bij het Liss-panel.

De Monitoringcommissie onderzocht voor 13 normen de mening van deelnemers. Dit zijn normen die het belang van de deelnemer raken, bijvoorbeeld over het beleggingsbeleid van het fonds, de beloningen van bestuurders en de samenstelling van het bestuursmodel van pensioenfondsen.⁵ In onderstaande tabel is weergegeven is welke mate deelnemers belang hechten aan de 13 normen.

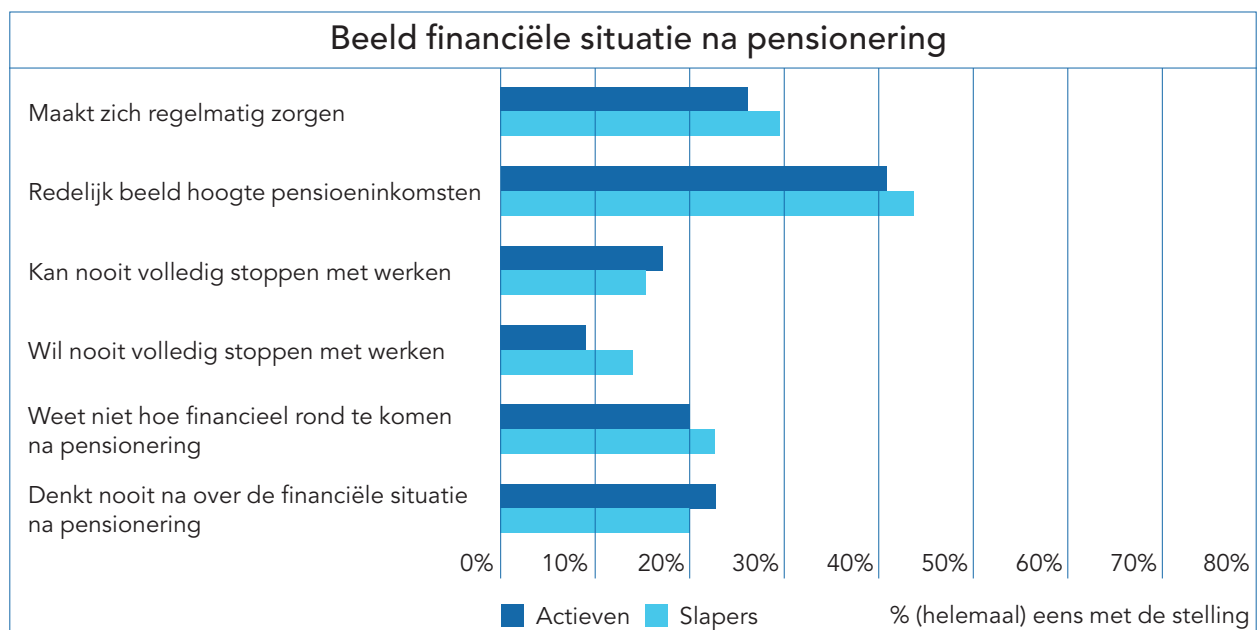

Figuur 1: Antwoorden op de vraag hoe belangrijk vinden deelnemers 13 normen. CentERdata 2019.

2.1.1

Zorgen over pensioen en informatiepeil hangen samen

Een eerste bevinding uit onderzoek (CentERdata 2019) is dat mensen die minder geïnformeerd zijn zich meer zorgen maken over hun financiële situatie na pensionering. Een kwart van de deelnemers maakt zich regelmatig zorgen (zie figuur 2). Een tweede bevinding is dat deelnemers met een praktijkopleiding/beroepsopleiding en zij die de pensioendatum dicht naderen zich meer zorgen maken. Tegelijk blijkt de grootste groep deelnemers (45%) zich geen zorgen te maken. Universitair en hbo-opgeleiden maken zich minder zorgen en (b)lijken meer geïnformeerd te zijn.

Figuur 2: antwoorden op vragen rond financieel inzicht.

De zorgen die mensen zich maken over hun financiële situatie na pensionering hangen ook samen met het vertrouwen in het eigen pensioenfonds: mensen die zich regelmatig zorgen maken hebben weinig vertrouwen in hun eigen pensioenfonds. Het vertrouwen in alle instituties is bij deze groep overigens minder.

Een bevinding die de Monitoringcommissie onder de aandacht brengt is dat jongeren minder weten over hun financiële situatie en zich daar minder zorgen over maken. Deze groep onderscheidt zich van andere groepen door bestaande informatie minder te gebruiken. Tegelijkertijd bestaat op jongere leeftijd nog de mogelijkheid om met relatief beperkte inleg een goed pensioenvooruitzicht te (laten) creëren.⁶

⁶ Zie bijvoorbeeld de [Calculator van detijdvanjeleven.nl](#).

2.1.2

Vertrouwen in pensioenstelsel en pensioenfondsen neemt af

Het vertrouwen van deelnemers in het eigen pensioenfonds is iets hoger dan in het pensioenstelsel als geheel. Het vertrouwen in het pensioenstelsel is de afgelopen jaren duidelijk afgenomen. Het vertrouwen in het eigen pensioenfonds is ook afgenomen, hetzij in iets mindere mate.

Vergeleken met andere instituties bevindt het vertrouwen in het pensioenstelsel zich in de middenmoot. Het vertrouwen in het pensioenstelsel is hoger dan het vertrouwen in de politiek en de media, maar lager dan het vertrouwen in de wetenschap of de gezondheidszorg.

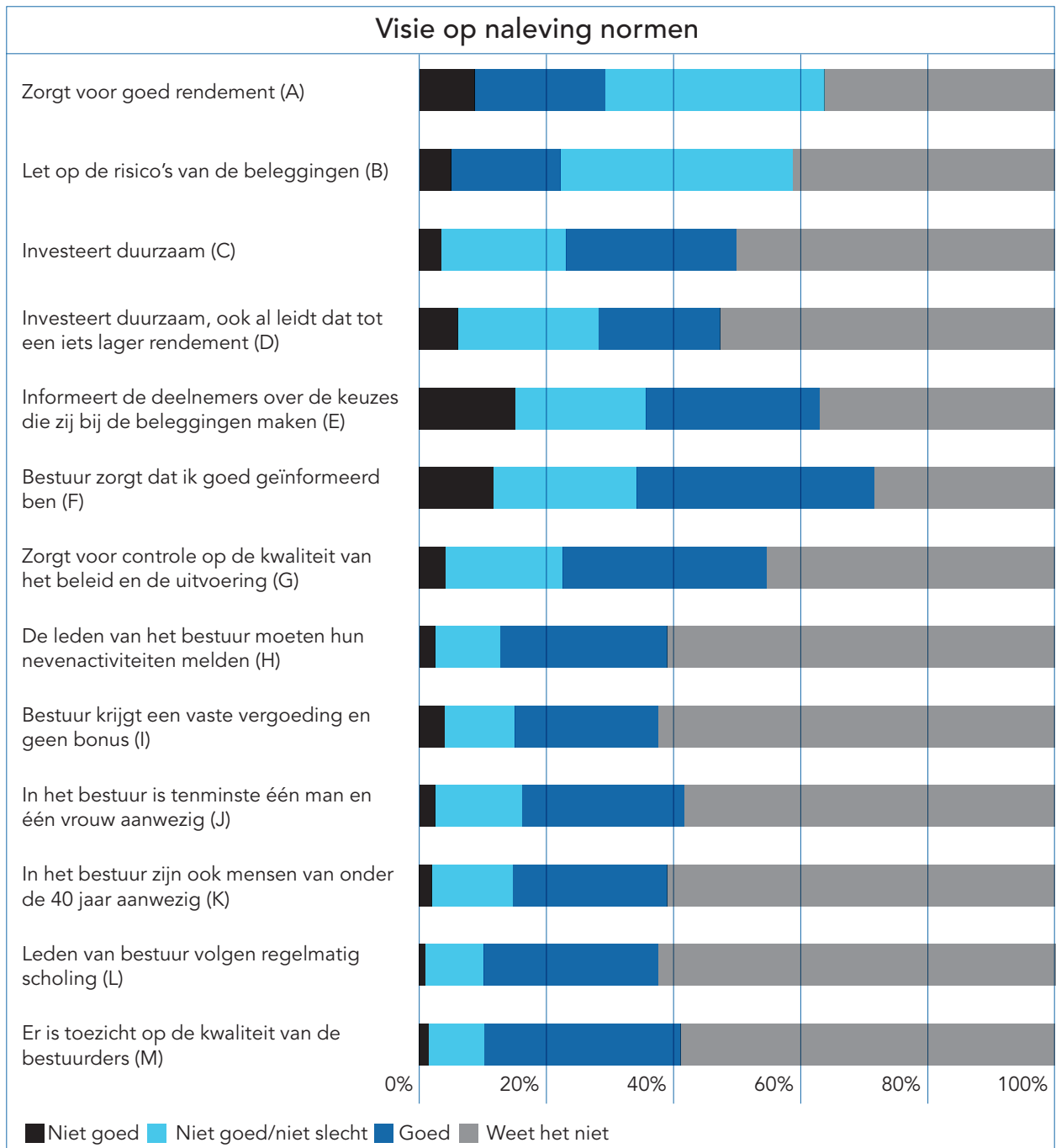
	Actieven (n=1013)	Slapers (n=295)	Gepensioneerden (n=596)	Totaal (n=1904)
Nederlandse regering	6,0	5,9	5,9	6,0
De politie	6,8	6,8	6,8	6,8
De media	5,4	5,4	5,7	5,5
De gezondheidszorg	7,1	7,0	7,1	7,1
De wetenschap	7,5	7,3	7,6	7,5
Winkels/bedrijven waar u zelf mee te maken hebt (waar u zelf komt)	7,0	7,0	7,1	7,1
Uw pensioenfonds	6,6	6,9	6,9	6,8
Het Nederlandse pensioenstelsel	6,2	6,4	6,6	6,4

Figuur 3: tabel vertrouwen in instituties. Bron: CentERdata 2019.

2.1.3

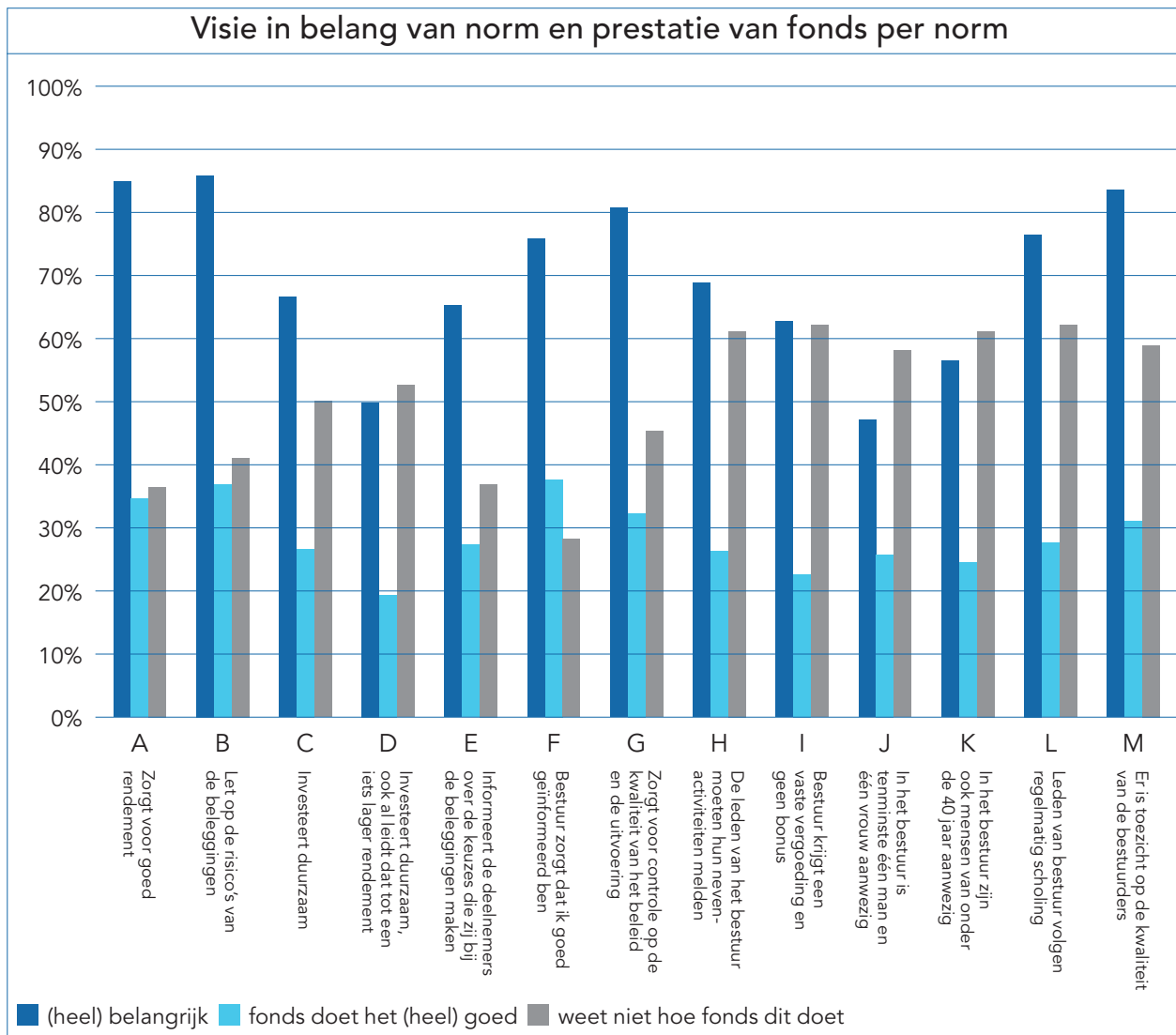
Concrete toepassing van de normen door het eigen pensioenfonds blijkt onbekend

Deelnemers zijn zeker niet van a tot z op de hoogte over hoe hun eigen pensioenfonds presteert op de normen uit de Code Pensioenfondsen. Normen waarvan meer dan de helft van de mensen zegt dat ze niet weten hoe hun pensioenfonds het doet zijn: duurzaam investeren ook al levert dat lager rendement op (D), melden van nevenactiviteiten (H), het bestuur een vaste beloning geven en geen bonus (I), zorgen voor een man en een vrouw in het bestuur (J), zorgen voor mensen jonger dan 40 in het bestuur (K), zorgen dat het bestuur regelmatig scholing volgt (L) en toezicht houden op de kwaliteit van de bestuurders (M).

Figuur 4: hoe deelnemers denken dat hun eigen pensioenfonds de normen naleeft. Bron: CentERdata 2019.

Het duidelijkste beeld hebben mensen bij de norm dat het bestuur van het pensioenfonds ervoor zorgt dat zij goed geïnformeerd zijn. Dicht gevolgd door de norm dat het pensioenfonds de deelnemers informeert over de keuzes die zij bij de beleggingen maken. In het onderzoek valt verder op dat de meeste mensen niet zeggen te weten hoe hun pensioenfonds op een bepaalde norm presteert, of zeggen tevreden te zijn over hoe hun fonds het doet. Er zijn weinig normen waarvan een hoog percentage vindt dat het fonds het niet goed doet. De Monitoringcommissie signaleert een opvallend verschil tussen hoe belangrijk deelnemers normen zeggen te vinden en hun bekendheid met de prestaties (figuur 5).

Figuur 5: samenhang belang van een norm en beeld van de prestaties van het eigen fonds. Bron: CentERdata 2019.

2.2

Het gesprek met bestuurders en toezichthouders over de Code Pensioenfondsen

Voor de zomer voerde de Monitoringcommissie afzonderlijke gesprekken met negen pensioenfondsen en in het najaar zijn twee ronde-tafel bijeenkomsten gehouden waarbij in totaal zo'n 70 pensioenfondsen vertegenwoordigd waren. Deze gesprekken zijn gevoerd aan de hand van de thematische opzet van de Code Pensioenfondsen 2018 waarbij het thema 'vertrouwen waarmaken' en de rol van het intern toezicht de belangrijkste inzet vormde.

Doelstelling was om een open gesprek te voeren en tijdens het gesprek relevante vragen beantwoord te krijgen.

Vragen voor de afzonderlijke gesprekken met negen pensioenfondsen:

- Wat betekent de introductie in 2018 van de **acht thema's** voor pensioenfondsen bij het naleven van de Code Pensioenfondsen?
- Hoe kan de Monitoringcommissie beter inzicht krijgen in de (effectiviteit van de) **rol van het intern toezicht** bij de naleving van de Code Pensioenfondsen?
- Wat is de beste manier voor de Monitoringcommissie om **naleving te monitoren**?
- Welke activiteiten dragen met name bij aan het **waarmaken van vertrouwen** (intern, bij deelnemers)?
- Welke **dilemma's of hindernissen** neemt men waar bij het waarmaken van vertrouwen (intern, bij deelnemers)?
- Welke activiteiten dragen met name bij aan het **transparant maken** van dit waarmaken van vertrouwen?
- (Hoe) kan de **doeltreffendheid** van de Code Pensioenfondsen (outcome) **gemeten** worden?
- Wat is de beste rapportagevorm om transparant te zijn?
 - o Pas-toe-of-leg-uit / pas-toe-en-leg-uit;
 - o Realtime in een tool;
 - o Eigen site;
 - o Jaarverslag; en/of
 - o Anders?

Figuur 6: vragen bij individuele gesprekken april en mei 2019.

De uitkomst van de gesprekken met de negen pensioenfondsen is in de vorm van stellingen besproken tijdens twee ronde-tafel bijeenkomsten voor intern toezichthouders (10 september 2019) en bestuurders (17 oktober 2019).

2.3

Diversiteit (geslacht en leeftijd) en de Code Pensioenfondsen

Op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderzoekt de Monitoringcommissie hoe de man/vrouw en leeftijds-diversiteit in pensioenfondsenbesturen zich ontwikkelt. De Monitoringcommissie ontvangt daarvoor gegevens van De Nederlandsche Bank, afkomstig uit de FTK Jaarstaten.

Het aantal vrouwen en vooral het aantal jongeren in pensioenfondsenbesturen is gestegen, maar blijft nog steeds achter bij de doelstellingen die de sector vastlegde in de Code Pensioenfondsen. Dankzij het lagere aantal van 213 pensioenfondsen (230 eind 2017) neemt de diversiteit procentueel wel licht toe. Niettemin werden ook in 2018 kansen gemist.

2.3.1

Diversiteit neemt toe

Uit gegevens die pensioenfondsen jaarlijks aanleveren bij De Nederlandsche Bank blijkt dat eind 2018 72% (2017: 64%) van de pensioenfondsen ten minste één vrouw en eind 2018 45% (2017: 38%) van de pensioenfondsen ten minste één jongere in het bestuur hebben opgenomen.

2016, 2017 en 2018 (grootteklasse T1-T4)	Aantal 2016	% 2016	Aantal 2017	% 2017	Aantal 2018	% 2018
Totaal aantal fondsen	263	100%	242	100%	211	100%
Hiervan geen vrouwen in bestuur	107	41%	87	36%	59	28%
Hiervan geen jongeren in bestuur	164	62%	150	62%	115	55%
Hiervan én geen vrouw én geen jongere	79	30%	67	28%	40	19%

Figuur 7 Tabel: status divers samengestelde besturen ultimo jaar volgens FTK-staten DNB.

In 2018 voldoen 77 van de 211 pensioenfondsen aan de beide normen uit de Code Pensioenfondsen. Deze pensioenfondsen hebben ten minste één jongere en ten minste één vrouw in het bestuur.

2.3.2

Diversiteit had met nieuwe benoemingen sneller kunnen stijgen

Uit de cijfers blijkt dat pensioenfondsen ook in 2018 kansen op meer diversiteit in het bestuur hebben gemist. Tegelijk is ten opzichte van 2017 sprake van een lichte verbetering. Een duidelijk trend is niet zichtbaar omdat de mutaties op een beperkt aantal waarnemingen zijn gestoeld en het aantal pensioenfondsen daalt.

In 2018 werden bij 100 pensioenfondsen bestuurders benoemd. Van deze 100 pensioenfondsen voldeden 33 pensioenfondsen aan de eisen omtrent diversiteit in het pensioenfondsenbestuur, de andere 67 pensioenfondsen voldeden daar nog niet aan.

Van deze 67 pensioenfondsen hebben 15 pensioenfondsen één of meerdere bestuursleden benoemd, waarmee de samenstelling na die benoeming wél volledig aan de diversiteitseisen voldoet. De overige 52 pensioenfondsen misten een kans om de diversiteit van de bestuurssamenstelling in overeenstemming te brengen met de norm.

	Aantal fondsen
Fondsen zonder vrouw, maar wel met een jongere in het bestuur	21
Waarvan fondsen met benoemingen in 2018	10
Waarvan fondsen dat een vrouw benoemt	4
Fondsen die een kans op meer diversiteit in het bestuur missen	6

Tabel: benoemingen in besturen zonder vrouw met jongeren gedurende 2018 toezicht DNB en FTK-staten DNB.

	Aantal fondsen
Fondsen zonder jongere, maar wel met een vrouw in het bestuur	77
Waarvan fondsen met benoemingen in 2018	38
Waarvan fondsen met benoeming jongere	9
Fondsen die een kans op meer diversiteit in het bestuur missen	29

Tabel: benoemingen in besturen zonder jongere met vrouwen gedurende 2018 toezicht DNB en FTK-staten DNB.

	Aantal fondsen
Fondsen zonder vrouw of jongere in het bestuur	62
Waarvan fondsen met benoemingen in 2018	19
Waarvan fondsen dat een vrouw (≤ 40) benoemt	2
Aantal fondsen dat een kans op meer diversiteit in het bestuur mist	17
Waarvan fondsen dat een vrouw (> 40) benoemt	2
Waarvan fondsen dat een man (≤ 40) benoemt	4
Waarvan aantal fondsen dat een man (> 40) benoemt	11

Tabel 8: benoemingen in besturen zonder vrouw en zonder jongere gedurende 2018 toezicht DNB en FTK-staten DNB.

3

Conclusies

⁷ Waar in de tekst het woord 'deelnemers' wordt gebruikt, wordt verwezen naar deelnemers en gewezen deelnemers.

3.1

⁸ In totaal hebben 2.232 panelleden de vragenlijst (gedeeltelijk of volledig) beantwoord, een respons van 80,1%. Van deze mensen zijn 1.921 actieve deelnemer, slaper of gepensioneerd. De rapportage heeft betrekking op deze 1.921 panelleden. De vragenlijst is afgenomen bij een steekproef van ongeveer 2.232 panelleden in de leeftijd van 25 jaar en ouder. Daarbij zijn studenten en mensen die nog nooit gewerkt hadden buiten beschouwing gelaten.

3.1.1

3.1.2

⁹ CentERdata, 2019. Pagina 27/28 tabellen 2A t/m 2F. Van de deelnemers geeft ongeveer 14% en 29% aan het helemaal oneens respectievelijk oneens te zijn met de stelling 'ik maak me regelmatig zorgen over de financiële situatie op mijn oude dag'. Ongeveer 30% reageert neutraal op deze stelling. En ongeveer 20% en 6% geeft aan het eens respectievelijk helemaal eens te zijn met deze stelling.

¹⁰ CentERdata, 2019. Pagina 27/28 tabellen 2A t/m 2F. Van de deelnemers geeft ongeveer 12% en 35% aan het helemaal oneens respectievelijk oneens te zijn met de stelling 'ik heb geen idee hoe ik financieel ga rond komen als ik oud ben'. Ongeveer 32% reageert neutraal op deze stelling. En ongeveer 16% en 5% geeft aan het eens respectievelijk helemaal eens te zijn met deze stelling.

Dit hoofdstuk beschrijft de conclusies van de Monitoringcommissie op basis van:

- het onderzoek onder deelnemers, gewezen deelnemers⁷ en gepensioneerden;
- de gesprekken met de sector; en
- het onderzoek van de Nederlandsche Bank naar diversiteit van geslacht en leeftijd in pensioenfondsbesturen.

Het onderzoek onder deelnemers

CentERdata heeft in opdracht van de Monitoringcommissie onderzoek uitgevoerd door een steekproef via het representatieve LISS panel en hen een online vragenlijst voorgelegd. Van de uitgenodigde panelleden heeft 80% de vragenlijst ingevuld van wie 1.921 ook deelnemer in een pensioenfonds (actief of slaper of gepensioneerd) zijn (zie 2.1 en CentERdata 2019).⁸

De Monitoringcommissie concludeert dat deelnemers de normen uit de Code Pensioenfondsen belangrijk vinden en dat het vertrouwen wordt gewekt door te laten zien hoe pensioenfondsen in de praktijk omgaan met deze normen. Figuur 3 'samenhang belang van een norm en concrete toepassing' laat dit zien.

Zorgen om inkomen na pensionering bij deel niet-gepensioneerden

De grootste groep niet-gepensioneerden, ongeveer 45%, maakt zich geen zorgen over hun financiële situatie na pensionering⁹ en weet ook hoe ze dan rond kunnen komen. Ongeveer een kwart maakt zich wel zorgen en daarnaast weet ongeveer 20% niet hoe rond te komen tijdens de oude dag.¹⁰ Mensen die zich zorgen maken zijn vaker mensen die dichterbij hun pensioendatum zitten en mensen met een beroepsopleiding. Jongeren weten minder over hun financiële situatie na pensionering maar maken zich daar nu ook minder zorgen om.

Zorgen gaan samen met minder informatie

Mensen die aangeven zich regelmatig zorgen te maken blijken vaker dan mensen die zich minder zorgen maken de website mijnpensioenoverzicht.nl niet te kennen (15%). Ruim de helft van deze groep kent de site wel en heeft ook wel eens ingelogd. Mensen die zich zorgen maken vinden zichzelf minder goed geïnformeerd over de financiële aspecten van pensioenplanning dan mensen die zich minder of geen zorgen maken. Ook hebben zij minder vertrouwen in hun eigen vermogen om aan pensioenplanning te doen. Tot slot zijn zij het minder vaak eens met de stelling "Wanneer ik behoefte heb aan informatie over financiële zaken weet ik precies waar ik dit kan verkrijgen."

3.1.3

Zorgen gaan samen met minder vertrouwen

De zorgen die mensen hebben over hun financiële situatie na pensionering hangen ook samen met het vertrouwen in het eigen pensioenfonds: mensen die zich regelmatig zorgen maken hebben weinig vertrouwen in hun eigen pensioenfonds. Het vertrouwen in alle instituties is bij deze groep overigens minder.

3.1.4

Deelnemers vinden bepaalde kernnormen uit Code Pensioenfondsen belangrijk

Gevraagd naar hun mening over de normen uit de Code Pensioenfondsen is er duidelijk verschil in hoe belangrijk de verschillende normen gevonden worden. Een aantal normen worden heel belangrijk gevonden. Meer dan de helft van de deelnemers noemt deze normen heel belangrijk. Dat is het geval bij de normen:

- goed rendement realiseren,
- letten op de risico's van beleggingen en
- toezicht houden op de kwaliteit van de bestuurders.

Het minst belangrijk wordt de norm gevonden dat minstens een man en een vrouw in het bestuur aanwezig moet zijn. Tegelijk vinden 18,5% en 28,7% van de deelnemers deze norm heel belangrijk respectievelijk belangrijk. Voor de norm dat jonge en oudere bestuursleden benoemd moeten zijn bedragen deze percentages 16,8 en 39,6%.

3.1.5

Deelnemers weten veel minder hoe hun pensioenfonds op de normen uit de Code Pensioenfondsen presteert

Gevraagd naar hoe hun eigen pensioenfonds presteert op de geselecteerde normen uit de Code Pensioenfondsen, geeft het onderzoek hoge percentages mensen die dit niet weten. Dit varieert voor de verschillende normen van 28% tot 63%. Normen waarvan meer dan de helft van de deelnemers zegt dat ze niet weten hoe hun pensioenfonds het doet zijn:

- duurzaam investeren ook al levert dat lager rendement op;
- melden van nevenactiviteiten;
- het bestuur een vaste beloning geven en geen bonus;
- zorgen voor minimaal één man en één vrouw in het bestuur;
- zorgen voor mensen jonger dan 40 in het bestuur;
- zorgen dat het bestuur regelmatig scholing volgt; en
- toezicht houden op de kwaliteit van de bestuurders.

Het meeste beeld hebben deelnemers van de norm dat het bestuur van het pensioenfonds ervoor zorgt dat zij goed geïnformeerd zijn¹¹, gevolgd door de norm dat het pensioenfonds de deelnemers informeert over de keuzes die het fonds bij de beleggingen maakt¹² (zie ook figuur 4). Verder valt op dat de

¹¹ CentERdata, 2019. Pagina 33 tabel 13F. Van de deelnemers geeft ongeveer 2,5% en 9% aan helemaal niet goed en niet goed geïnformeerd te zijn. Ongeveer 23% regeert neutraal op deze stelling. En ongeveer 31% en 7% geeft aan goed respectievelijk heel goed te worden geïnformeerd. Van de deelnemers geeft ongeveer 28,5% aan het niet te weten

¹² CentERdata, 2019. Pagina 33 tabel 13E. Van de deelnemers geeft ongeveer 3,5% en 11,5% aan helemaal niet goed en niet goed geïnformeerd te zijn over de keuzes die pensioenfondsen in beleggingen maken. Ongeveer 20% regeert neutraal op deze stelling. En ongeveer 22% en 5% geeft aan goed respectievelijk heel goed te worden geïnformeerd. Van de deelnemers geeft ongeveer 37% aan het niet te weten.

meeste mensen niet weten hoe hun pensioenfonds op een bepaalde norm presteert, of dat zij wel tevreden zijn over hoe hun pensioenfonds presteert. Er zijn weinig normen waarvan een hoog percentage vindt dat het fonds het niet goed doet.¹³

¹³ CentERdata 2019, pagina 15, figuur 4.2.

3.1.6

Er is draagvlak voor de normen van de Code Pensioenfondsen onder deelnemers

Het onderzoek laat zien dat er bij actieve deelnemers draagvlak is voor de normen van de Code Pensioenfondsen. Daarnaast is te zien dat veel deelnemers geen idee hebben hoe hun pensioenfonds presteert op de normen die zij wel belangrijk vinden. Dat geldt vooral voor de normen over de inrichting en de kwaliteit van het bestuur. De normen waar mensen nog het meeste van op de hoogte zijn hoe hun fonds dat in de praktijk doet, gaan over de informatievoorziening over het eigen pensioen vanuit het fonds.

3.1.7

Kwetsbare groepen deelnemers missen informatie en hebben een laag vertrouwen

Dit onderzoek geeft tegelijkertijd een beeld van mensen die zich zorgen maken over hun financiële situatie na pensionering. Het gaat om 20 tot 25% van de (actieve en slapende) deelnemers. Dit is een kwetsbare groep deelnemers met mensen die tegen hun pensionering aanzitten en die veelal een beroepsopleiding hebben gevolgd. Zij zoeken minder informatie over hun pensioensituatie op en hebben minder vertrouwen in instanties. Voor de pensioenfondsen ligt er een serieuze uitdaging om deze groep te bereiken en meer vertrouwen en zekerheid over hun toekomstige financiële situatie te geven.

3.2.

Het gesprek met bestuurders en intern toezichthouders

De Monitoringcommissie voerde individuele gesprekken met negen pensioenfondsen en ontmoette 65 pensioenfondsen tijdens twee rondetafelbijeenkomsten. Op basis van de gesprekken trekt de Monitoringcommissie de volgende conclusies.

3.2.1

Pensioenfondsen kiezen hun eigen benadering bij de naleving van de Code Pensioenfondsen

De gesprekken en jaarverslagen maken duidelijk dat pensioenfondsen elk een eigen benadering kiezen in het gebruik van de Code Pensioenfondsen en dat het intern toezicht bij norm 47 ('het intern toezicht betreft deze Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van zijn taak')¹⁴ per pensioenfonds bijna altijd een eigen werkwijze gebruikt. De Monitoringcommissie constateert dat dit past bij de gekozen vorm van zelfregulering.

¹⁴ Norm 47 Toelichting: Het intern toezicht rapporteert jaarlijks bij voorkeur in het jaarverslag aan de hand van de acht thema's van deze Code op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast.

3.2.2

De thematische opzet wordt gewaardeerd en maakt uniforme rapportage beter mogelijk

De Code Pensioenfondsen 2018 met de thematische indeling wordt gewaardeerd omdat thema 1 'vertrouwen waarmaken' de belangrijkste normen bevat en de andere onderwerpen consequent zijn gerubriceerd. De Code Pensioenfondsen is in de praktijk goed hanteerbaar. Ondanks de recente invoering¹⁵ wordt de toepassing van de Code Pensioenfondsen 2018 in het jaarverslag over 2018 al toegelicht, blijkt uit de rondetafelbijeenkomst.

¹⁵ Staatscourant 2018 van 3 oktober 2018 nr. 55140.

De gesprekken maken duidelijk dat pensioenfondsen in het jaarverslag of de via de website nadrukkelijk en expliciet willen rapporteren over de naleving van de Code Pensioenfondsen.

3.2.3

Verhoudingen tussen organen vragen om (pro)actieve inzet

De verhoudingen tussen de verschillende organen (verantwoordingsorgaan, intern toezicht en bestuur) blijven aandacht vragen.¹⁶ Tijdens de rondetafelbijeenkomsten kwam naar voren dat het inhoudelijke gesprek niet altijd wordt gevoerd.

¹⁶ Het belanghebbendenorgaan wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Als goede praktijk wordt pro-activiteit rond de te bespreken onderwerpen benoemd. Daarnaast blijkt informeel contact over bestuurlijke processen die in gang zijn gezet belangrijk in de samenwerking. Als goede praktijk wordt ook gezien dat bij elk overleg de verschillende rollen (de verantwoording beoordelen, intern toezicht houden en bestuurlijke eindverantwoordelijkheid dragen) worden benoemd. Dit draagt bij aan efficiënt en effectief functioneren.

3.2.4

Zelfevaluatie is zinvol

De zelfevaluaties van organen binnen het pensioenfonds worden als belangrijk en zinvol gezien. Vooral het benoemen van een aantal leden uit een orgaan om dit proces voor te bereiden, te begeleiden en op te volgen wordt als goede praktijk gezien.

De evaluatie wordt bij voorkeur niet beperkt tot het collectief, maar betreft ook individuele leden van organen. Daarbij komt aan de orde of leden, gegeven hun persoonlijke ontwikkeling en de ontwikkelingen van het pensioenfonds, toegevoegde waarde leveren.

Tot slot blijkt een goede praktijk te zijn dat na de gehouden bestuurlijke zelfevaluatie ook wordt bezien of het model voldoet.

3.2.5

Benoeming en herbenoeming vragen om open gesprek

De rondetafelbijeenkomsten met de pensioensector maken duidelijk dat de benoemingsduur van bestuurders onderwerp van bespreking is. De Monitoringcommissie heeft vorig jaar een benoeming van maximaal acht jaar aanbevolen (eenmaal benoeming en eenmaal een herbenoeming bij zittings-termijn van vier jaar).¹⁷ Tijdens de rondetafelbijeenkomsten wordt de bestaande termijn (eenmaal benoemen en maximaal tweemaal herbenoemen bij vierjaarstermijnen) als kort gezien vanwege de complexe kwesties waarmee pensioenfondsen worden geconfronteerd.

¹⁷ Daarin benoemt de Monitoringcommissie een kortere periode dan de Code Pensioenfondsen 2018.

Het standpunt dat herbenoeming nooit vanzelfsprekend is en in een open gesprek aan de orde moet komen, wordt breed gedeeld. De ontwikkeling van de bestuurlijke samenstelling en wijziging van de omgeving waarin het pensioenfonds functioneert moet bij de herbenoeming aan de orde komen.

3.2.6

Beloningsbeleid hoort transparant te zijn

Het beloningsbeleid is in de gesprekken benoemd als onderdeel dat aandacht behoeft van de sector. Over de manier waarop dit zou moeten gebeuren en of dit in de Code Pensioenfondsen geborgd moet worden verschillen de meningen. Breed gedragen is de vereiste transparantie door vooral verplichte bedrijfstakpensioenfondsen.

3.2.7

Het streven naar één code voor de sector wordt gedragen

Tijdens de rondetafelbijeenkomsten is net als voorgaande jaren de waardering uitgesproken voor de inhoud van de VITP-toezichtscodes en de inzet van de VITP voor de Pensioensector. Tegelijkertijd wordt de naam van de VITP-toezichtscodes als verwarrend ervaren omdat voor pensioenfondsen formeel één code geldt. Daarom wordt de oproep gedaan om op termijn tot één code te komen. Deze code zal niet in omvang moeten toenemen ten opzichte van de huidige Code Pensioenfondsen.

3.2.8

Diversiteit stijgt, maar kansen om besturen divers te maken blijven soms onbenut

De Monitoringcommissie signaleert dat de diversiteit (geslacht en leeftijd) stijgt. Het vinden van geschikte bestuursleden onder 40 jaar blijft echter lastig. Het tempo waarmee de sector de diversiteit verbetert ligt ondanks onze eerdere aanbevelingen en de inzet van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid laag en bij nieuwe benoemingen wordt de mogelijkheid om tot een divers samengesteld bestuur te komen te vaak onbenut gelaten.

4

Aanbevelingen

De Monitoringcommissie geeft in de nalevingsrapportage een overzicht van de aanbevelingen en de verzamelde praktijkvoorbeelden vanuit de rondetafelbijeenkomsten weer. Doel van de aanbevelingen is om het verschil in verwachtingen van deelnemers aan de ene kant en de praktijk van informatiebehoefte aan de andere kant per pensioenfonds te onderzoeken. Op basis van die onderzoeksresultaten kan communicatiebeleid en de uitvoering ervan vertrouwen vergroten.

4.1

Kijk door het oog van de deelnemer

De informatiebehoefte van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden is bij het communicatiebeleid uitgangspunt. Onderzoek naar wat zij belangrijk vinden en hoe zij de communicatie ervaren is volgens de Code Pensioenfondsen leidend. Het bestuur stelt op basis hiervan beleid vast rond transparantie en communicatie.¹⁸

¹⁸ Zie norm 63 van de Code Pensioenfondsen 2018.

De Monitoringcommissie vindt dat de informatiebehoefte moet worden onderzocht en beveelt aan om vanuit het oog van de deelnemer het communicatiebeleid vorm te geven.

4.1.1

Onderzoek de informatiebehoefte van deelnemers en stem het communicatiebeleid daarop af

Op basis van het gehouden onderzoek en de conclusies beveelt de Monitoringcommissie aan dat pensioenfondsen de informatiebehoefte van deelnemers onderzoeken. Bij het te houden onderzoek naar informatiebehoefte van deelnemers is het volgende van belang:

- ga na wat de belangrijkste drijfveren zijn voor deelnemers om zich in hun financiële situatie of hun pensioensituatie te verdiepen;
- ga na wat de belangrijkste factoren voor deelnemers zijn om vertrouwen te hebben in hun pensioenfonds; en
- onderzoek daarbij hun visie op onzekere factoren die zij ervaren.

4.1.2

Besteed in communicatiebeleid nadrukkelijk aandacht aan kwetsbare groepen en jongeren en begrijp hun echte informatiebehoefte

Onder deelnemers zijn kwetsbare groepen deelnemers te signaleren. Er is een groep bijna gepensioneerden met een praktijkopleiding die informatie mist en een laag vertrouwen heeft en er is een groep jongere deelnemers die niet wordt bereikt met de bestaande informatievoorziening.

De Monitoringcommissie beveelt aan in onderzoeken onder deelnemers deze groepen speciale aandacht te geven om te zien (1) of een groep deelnemers met informatieachterstand voorkomt en (2) op welke manier hun informatiepositie kan worden verbeterd.

4.1.3

Presenteer concreter en op een toegankelijke manier de naleving van de Code Pensioenfondsen

Deelnemers vinden veel normen uit Code Pensioenfondsen belangrijk en zeer belangrijk en er is onder hen draagvlak voor de Code. Tegelijkertijd weten zij veel minder hoe hun pensioenfonds op geselecteerde normen uit Code Pensioenfondsen presteert.

Presenteer daarom eenvoudig en toegankelijker naast financiële informatie de visie en beleid rond:

- rendement, duurzaamheid en risico's van de pensioenbeleggingen en de daarin gemaakte keuzes;
- controle op de kwaliteit van het beleid en de uitvoering;
- nevenfuncties en beloningen; en
- samenstelling van het bestuur inclusief het toezicht daarop.

4.1.4

Rapporteer nadrukkelijk over de toepassing van de Code Pensioenfondsen en gebruik daarbij – desgewenst - een meer uniform raamwerk het jaarverslag

De Monitoringcommissie geeft als handreiking een raamwerk voor rapportage, bestaande uit drie onderdelen.

Allereerst geeft het intern toezicht een oordeel op hoofdlijnen over de toepassing van de Code Pensioenfondsen (maximaal 1 A4). Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van (een selectie van) de acht thema's uit de Code.

In het tweede onderdeel rapporteert het bestuur gemotiveerd over alle normen die niet (of niet geheel) nageleefd, en dus uitgelegd moeten worden. Ten slotte bevat het derde onderdeel een lijst van de 8 zogenaamde rapportagenormen, met daarbij de vindplaatsen in het jaarverslag of elders.¹⁹ In de Bijlage A is een nadere uitwerking, bij wijze van handreiking, opgenomen.

¹⁹ De normen die in de [monitoringtool](#) van de Monitoringcommissie zijn aangemerkt met een "R".

4.2

Besteed aandacht aan het draagvlak van de Code Pensioenfondsen

Veel normen uit de Code Pensioenfondsen kunnen op een groot draagvlak rekenen (4.1.3) terwijl de norm die over diverse samenstelling van besturen gaat (M/V en J/O) wel belangrijk wordt gevonden, maar minder belangrijk dan andere normen. De Monitoringcommissie beveelt aan dat het draagvlak voor alle normen uit de Code Pensioenfondsen wordt bevorderd door pensioenfondsen.

4.2.1

Houd oog voor diverse samenstelling

De Monitoringcommissie attendeert fondsen, ondanks hun inspanningen op het onderdeel diversiteit, op het belang voor de sector als geheel om tot divers samengestelde besturen te komen. Een afspiegeling van de maatschappij draagt bij aan betere besluitvorming. De Monitoringcommissie verwijst in dit kader naar de goede praktijkvoorbeelden bij thema 5 'zorgvuldig benoemen'. Op de langere duur draagt een bestuur dat een afspiegeling is van de maatschappij bij aan vertrouwen.

4.2.2

Erken het belang van de bestuurlijke zelfevaluatie

De Monitoringcommissie signaleert rond het functioneren van het bestuursmodel en het bestuur dat de sector de zelfevaluaties en de evaluaties van de bestuursmodellen periodiek uitvoert.

Tijdens de rondetafelbijeenkomsten zijn de volgende goede praktijkvoorbeelden genoemd bij de zelfevaluatie:

- erken het belang van de zelfevaluatie;
- stel de doelstellingen gezamenlijk vast;
- beleg de opzet, uitvoering en opvolging bij één of twee personen;
- integreer in de plannen van aanpak rond continuïteit en geschiktheid; en
- weeg, na de bestuurlijke evaluatie, af of het bestuursmodel voldoet.

Als een uitvloeisel van de zelfevaluatie kan op een logische manier worden getoetst of het bestuursmodel, gegeven ook de huidige en (ver)nieuw(d)e strategische doelstellingen, voldoet.

4.2.3

Overleg met de VITP over één Code Pensioenfondsen

De Monitoringcommissie beveelt aan om één code voor de hele sector te hanteren: de Code Pensioenfondsen. Een gesprek met de VITP over eventuele in de Code Pensioenfondsen ontbrekende bepalingen die in een nieuwe Code Pensioenfondsen zouden moeten worden opgenomen is zinvol. Eenduidigheid en vermindering van doublures vergroot draagvlak. Een compacte(re) code heeft de voorkeur.

5

Werkzaamheden Monitoringcommissie

De Monitoringcommissie voerde overleg met de Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie, de Vereniging Intern Toezichthouders voor de Pensioensector (VITP) en De Nederlandsche Bank.

De Nederlandsche Bank

De Nederlandsche Bank heeft in het overleg aandacht gevraagd voor de wetgevingsbrief van 29 maart 2018 waarin de boodschap naar voren komt dat:

- 'de Code Pensioenfondsen [beter] omarmd [moet] worden door de sector.' en
- '[...] fondsen vrijblijvend, té vrijblijvend, omgaan met de code.'

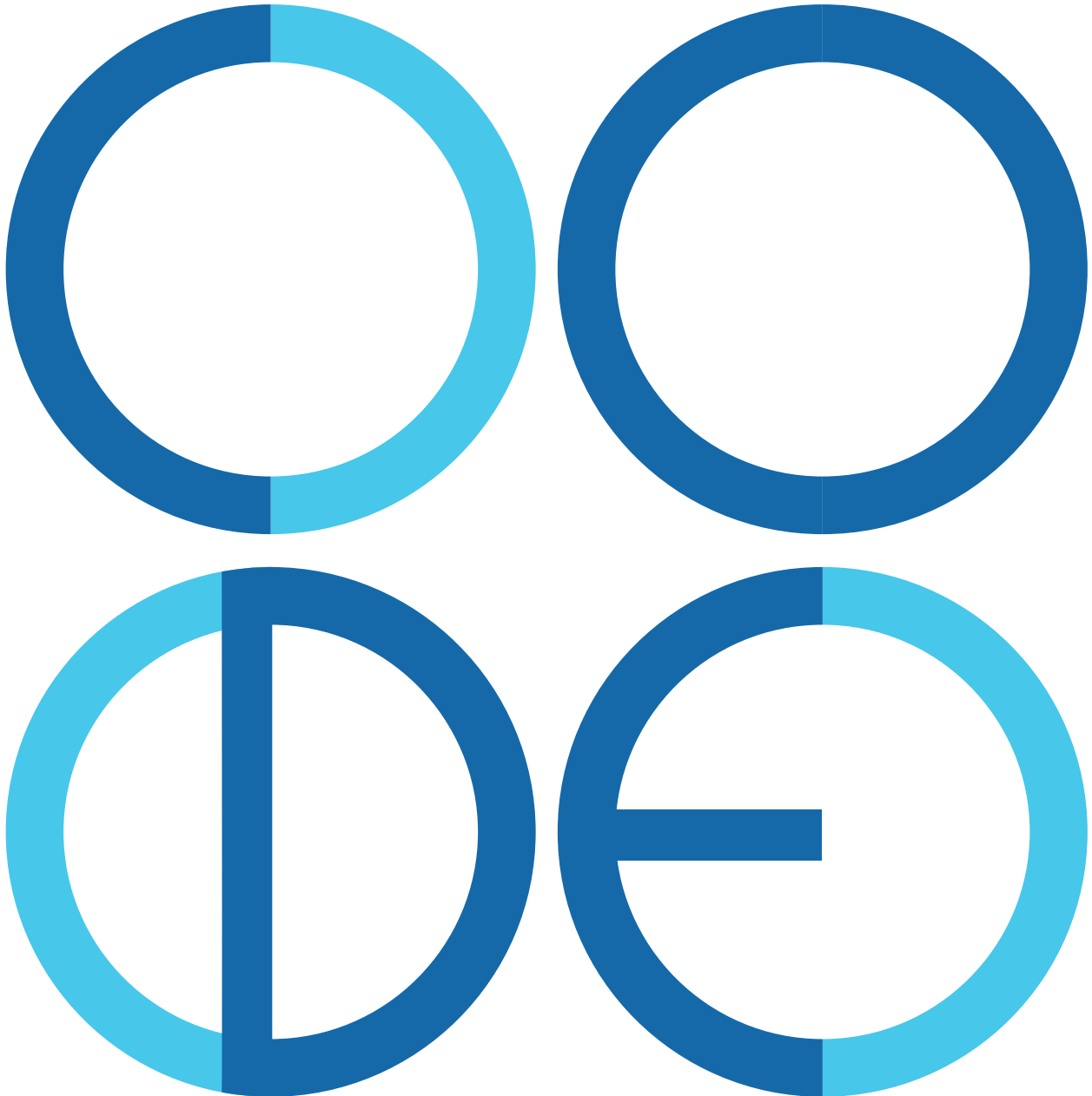
Pensioenfederatie en Stichting van de Arbeid

De Monitoringcommissie overlegt periodiek met de dragende partijen van de Code Pensioenfondsen. De aanpak van het onderzoek 2019 en de terugblik op de aanbevelingen van de vorige nalevingsrapportage waren onderwerp van gesprek.

Vereniging Intern Toezichthouders voor de Pensioensector

De Monitoringcommissie bezocht net als voorgaande jaren het jaarcongres van de Vereniging van Intern Toezichthouders Pensioensector om de ontwikkelingen rond het intern toezicht in het oog te houden. Daarnaast vond een gesprek plaats over de VITP-toezichtscade. De Monitoringcommissie heeft laten weten dat de voorkeur bestaat voor één sectorale code. De VITP-toezichtscade is tegelijkertijd een goede gids om intern toezicht vorm te geven. Voor die inzet en invulling van de beroepsgroep intern toezichthouders heeft de Monitoringcommissie veel waardering.

Bijlagen

A

Handreiking raamwerk rapportage over de Code Pensioenfondsen 2018

Deze bijlage wordt als handreiking aangeboden. De Monitoringcommissie brengt deze handreiking graag onder de aandacht van bestuurders en intern toezichthouders.

Doel van de handreiking is om voor stakeholders en deelnemers een toegankelijker rapportage over de Code Pensioenfondsen te maken. Dat kan bijdragen aan het vergroten van vertrouwen van deelnemers.

Achtergrond

De Code Pensioenfondsen gaat uit van naleving:

- als de bepaling wordt toegepast (en dan niet meer toegelicht of uitgelegd hoeft te worden); of
- als de afwijking wordt uitgelegd.

Veelal is er daardoor sprake van impliciete naleving: als er niets wordt uitgelegd, wordt uitgegaan van toepassing. De toepassing is dan impliciet omdat er niet expliciet melding wordt gemaakt van de wijze waarop de norm wordt toegepast. Voor een aantal bepalingen is dit echter lastig door stakeholders en/of buitenstaanders na te gaan. Dit geldt overigens ook voor andere Codes.”²⁰

²⁰ Hof, B. W. Rougoor en J. Witteman (2017) [De naleving van de Corporate governance code](#), ESB. Deze onderzoekers betrokken bij de naleving van de Nederlandse Corporate Governance Code stelden: “van rapportagebepalingen kan in beginsel feitelijk worden vastgesteld of een bepaling wel of niet wordt toegepast, door het jaarverslag of andere openbare documenten hierop te controleren. Dit is evenwel niet mogelijk bij gedragsbepalingen. Het uitgangspunt ‘pas toe of leg uit’ geeft voor deze bepalingen de ruimte om uit te gaan van een ‘impliciete’ of ‘veronderstelde’ toepassing van een bepaling indien toepassing niet feitelijk kan worden vastgesteld, maar er ook geen informatie wordt gevonden die op het tegendeel duidt.”

De Code Pensioenfondsen kent daarnaast acht normen die rapportage over de naleving van deze normen in het jaarverslag vereisen. Deze acht normen worden ‘rapportagenormen’ genoemd.

De stakeholder/deelnemer is geholpen met een duidelijk verslag van de Code Pensioenfondsen dat allereerst een beeld geeft van hoe het pensioenfonds omgaat met de normen waarover niet expliciet wordt gerapporteerd. Daarnaast kan de tabel de lezer helpen zich een beeld te vormen over de specifieke naleving van de rapportagenormen.

Onderstaand raamwerk voor een overzichtelijke opbouw van het verslag over naleving van de Code Pensioenfondsen kan hierbij helpen.

Het raamwerk bestaat uit de volgende onderdelen:

- 1 een algemene tekst van de intern toezichthouders;
 - 2 een passage over pas-toe of leg-uit onderdelen door het bestuur, met een statement dat de Code Pensioenfondsen wordt nageleefd; en
 - 3 een tabel met verwijzingen bij de rapportagenormen.
-
- 1 **Het verslag over de Code Pensioenfondsen**

In deze paragraaf geeft het interne toezicht inzicht in het gevoerde toezicht waarbij een of meerdere van de acht thema's van de Code als leidraad kunnen worden genomen. Het intern toezicht gaat in op de verhouding tussen bestuur en toezicht. Voorts kunnen hier onderdelen van de Code Pensioenfondsen aan de orde komen waar in het afgelopen jaar bijzondere aandacht naar is uitgegaan.
 - 2 **Pas-toe of leg-uit**

Het bestuur beschrijft hier in ieder geval de normen die niet worden toegepast en waarbij een gemotiveerde uitleg nodig is (de leg-uit onderdelen van de Code Pensioenfondsen). Het bestuur benoemt dat de Code Pensioenfondsen wordt nageleefd op onderdelen die geen uitleg nodig hebben.
 - 3 **De rapportagenormen**

In deze paragraaf wordt een tabel opgenomen met daarin verwijzingen naar de vindplaatsen van deze normen in het jaarverslag. Een nadere toelichting is niet nodig. Het gaat om de volgende normen: 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65.

De Monitoringcommissie stelt als hulpmiddel tevens een [monitoringtool](#) beschikbaar op de website.

B

Over de Code Pensioenfondsen en de Monitoringcommissie

De Code Pensioenfondsen is op 6 september 2013 vastgesteld en op 1 januari 2014 in werking getreden. Per 1 juli 2014 is de Code wettelijk verankerd. Per 1 maart 2016 is de Ombudsman Pensioenen toegevoegd aan de Code. Per 1 januari 2017 is een tweede aanvulling/wijziging van de Code doorgevoerd vanwege uitbreiding van het bereik naar het algemeen pensioenfonds. Afgezien van deze technische wijzigingen heeft de Monitoringcommissie in aanvang nog geen voorstellen tot wijzigingen gedaan, om de sector tijd te geven aan de Code te wennen. In juli 2017 bracht de Monitoring een concrete aanbeveling uit om de Code aan te passen. Het betrof een andere inrichting zonder inhoudelijke aanpassingen.

Code Pensioenfondsen 2018

De Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie stelde de Code Pensioenfondsen 2018 vast en met het besluit van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 24 september 2018 (gepubliceerd op 3 oktober 2018 in Staatsblad 2018, 55140) is deze Code Pensioenfondsen aangewezen als principes voor goed pensioenfondsbestuur als bedoeld in artikel 33, tweede lid, van de Pensioenwet dan wel artikel 42, tweede lid van de Wet verplichte beroepspensioenregeling en daarmee wettelijke verankerd.

De Monitoringcommissie bracht de normen, toelichting en de goede praktijkvoorbeelden samen in een overzichtelijke [monitoringtool](#).

Rooster van aftreden

De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen werkt op verzoek van de Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie volgens een rooster van aftreden.

Naam	Eerste benoeming per	Herbenoeming per	Mogelijke herbenoeming per
Drs. M.A. (Margot Scheltema	01-10-2014	01-10-2018	-
Drs. L. (Loes) Ypma	01-10-2018	-	01-10-2022
Prof. dr. M. (Mijntje) Lückerath-Rovers	01-10-2014	01-10-2018	-
Prof. dr. S.P. (Muel) Kaptein	16-07-2016	01-10-2018*	16-07-2020
Drs. J.S.T. (Tjalling) Tiemstra RA	01-10-2014	01-10-2018	-
Mr. F. (Frans) Prins CPE (adviseur)	01-10-2018	-	01-10-2022

* formeel is sprake van een herbenoeming conform de tot 1 oktober 2018 geldende taakomschrijving.

Nevenfuncties

De Monitoringcommissie houdt per kwartaal een overzicht van nevenfuncties actueel en geeft in de nalevingsrapportage een overzicht. Eind 2019 ziet het overzicht er als volgt uit:

a **drs. Margot Scheltema,**

Voorzitter; commissaris/toezichthouder

Vice-Voorzitter Raad van commissarissen DNB

Lid Raad van commissarissen Lonza AG, Basel

Lid Raad van commissarissen NEDAP NV

Lid Raad van commissarissen Warmtebedrijf Rotterdam

Raad (Plaatsvervanger) Ondernemingskamer, Gerechtshof Amsterdam

Diverse toezichthoudende functies in de culturele sector

b **prof. dr. Muel Kaptein,**

Hoogleraar bedrijfsethiek en integriteit aan de RSM Erasmus University

Partner KPMG

Raad van toezicht Protestantse theologische Universiteit

c **prof. dr. Mijntje Lückerath-Rovers,**

Hoogleraar Corporate Governance Tilburg University, commissaris/
toezichthouder

Hoogleraar Corporate Governance aan de Tilburg University,
TIAS School for Business and Society

Lid Raad van commissarissen Achmea

Lid Raad van toezicht NRC Media

Lid Raad van toezicht Diergaarde Blijdorp

Lid Raad van toezicht KNGF Geleidehonden (voorzitter 2017-2018) en

Lid Bestuur Betaalvereniging Nederland

d **drs. Tjalling Tiemstra RA,**

Commissaris/toezichthouder, bestuurder en adviseur
Lid Raad van Commissarissen, Royal Haskoning DHV B.V.
Lid Raad van Commissarissen, ABN AMRO B.V.
Lid Bestuur, Stichting Continuïteit KBW N.V.
Lid Bestuur, Stichting Preferente Aandelen Wolters Kluwer
Lid Bestuur, Stichting Administratie Kantoor van Aandelen N.V. Twentsche Kabel Holding
Lid Raad van Advies, Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)
Lid Raad van Advies, Rechtbank Rotterdam
Raad (Plaatsvervanger) Ondernemingskamer, Gerechtshof Amsterdam
Commissie Beursgenoteerde Ondernemingen van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en
Voorzitter Raad van Advies, European Leadership Platform

e **drs. Loes Ypma,**

Lid Raad van Toezicht Kindertelefoon
Lid Raad van Toezicht Blijf Groep

Als adviseur van de commissie is benoemd:

mr. Frans Prins,

Voorzitter Unilever APF (vanaf 1 januari 2019)
Voorzitter Stichting Norit Pensioenfonds (in liquidatie)
Lid (extern) juridische commissie Pensioenfonds ABN AMRO (tot 1 januari 2019)
Lid Klachten- en Geschillencommissie Pensioenfonds Architectenbureaus
Voorzitter Belanghebbendenorgaan Delta Lloyd APF (tot 1 januari 2019)
Lid Raad van Advies SPO (tot 1 januari 2019) en
Voorzitter Raad van Toezicht Personeelspensioenfonds APG (tot 1 juli 2019).

De adviseur neemt geen kennis van individuele gegevens van pensioenfondsen.
De adviseur draagt geen verantwoordelijkheid voor het werk en/of de rapportages van de Monitoringcommissie.

Overzicht vergaderingen, gesprekken en rondetafelconferenties

De Monitoringcommissie vergaderde in 2019 op:

Vrijdag 11 januari 2019
 Donderdag 28 maart 2019
 Woensdag 12 juni 2019
 Woensdag 25 september 2019
 Maandag 2 december 2019

Tussentijds werd telefonisch vergaderd op 24 april en 22 november 2019.

De Monitoringcommissie sprak verdeeld over maandag 1 april, woensdag 24 april, maandag 29 april en maandag 13 mei 2019 met een delegatie van de volgende pensioenfondsen:

- 1 Pensioenfonds Citigroup
- 2 Beroepspensioenfonds voor de Loodsen
- 3 Pensioenfonds Horeca & Catering
- 4 Pensioenfonds Metaal & Techniek
- 5 Beroepspensioenfonds voor de Dierenartsen
- 6 Pensioenfonds Zorg & Welzijn
- 7 Pensioenfonds PME
- 8 Pensioenfonds Rabobank
- 9 Algemeen Pensioenfonds Centraal Beheer

Bij de rondetafelbijeenkomst van dinsdag 10 september 2019 waren intern toezichthouders aanwezig die verbonden zijn aan de volgende organisaties:

- 1 Vereniging Intern Toezichthouders voor de Pensioensector (VITP)
 - 2 VCHolland Visitatie Pensioenfondsen (VC)
 - 3 Bedrijfstakpensioenfonds voor het Bakkersbedrijf (RvT)
 - 4 Pensioenfonds UWV (RvT)
 - 5 Pensioenfonds Wolters Kluwer (RvT)
 - 6 Pensioenfonds Dow (RvT)
 - 7 Pensioenfonds Yara (VC)
 - 8 Pensioenfonds Total (VC)
 - 9 Pensioenfonds Verloskundigen (VC)
 - 10 Pensioenfonds Fysiotherapeuten (VC)
 - 11 Pensioenfonds Fresenius (VC)
 - 12 Pensioenfonds Heijmans (VC)
 - 13 Pensioenfonds Ecolab (VC)
 - 14 Pensioenfonds Telegraaf (RvT)
 - 15 Pensioenfonds MN Services (RvT)
-

-
- 16 Pensioenfonds Xerox (VC)
 - 17 Pensioenfonds Equens (VC)
 - 18 Pensioenfonds Hoogovens (RvT)
 - 19 Pensioenfonds SNS Reaal (RvT)
 - 20 BPF Bouw (RvT)
 - 21 BPF Schilders (RvT)
 - 22 BPF Levensmiddelen (RvT)
 - 23 BPF AVH (RvT)
 - 24 BPF Waterbouw (RvT)
 - 25 Pensioenfonds Lloyds' Register (VC)
 - 26 Pensioenfonds VNU (VC)
 - 27 Pensioenfondsen Transavia (VC)
 - 28 Stichting Pensioenfonds Openbare Apotheken (VC)
 - 29 Stichting Pensioenfonds Roeiers in het Rotterdamse havengebied (VC)
 - 30 Pensioenfonds SBZ (niet uitvoerend bestuurder)
 - 31 Pensioenfonds MSD (RvT)
 - 32 Pensioenfonds Banden en Wielen (RvT)
 - 33 Pensioenfonds Detailhandel (RvT)
 - 34 Pensioenfonds Architecten (VC)
 - 35 Pensioenfonds Gasunie (RvT)
 - 36 Pensioenfonds Huisartsen in opleiding (VC)
 - 37 Pensioenfonds Vlep (VC)
 - 38 De Nationale APF (sleutelfunctiehouder)
 - 39 Pensioenfonds Douwe Egberts (BO)
 - 40 Pensioenfonds Staples (VC)
 - 41 Pensioenfonds PNO Media (RvT)
 - 42 Pensioenfonds PME

Bij een rondetafelbijeenkomst op donderdag 17 oktober 2019 waren bestuurders en secretarissen aanwezig die verbonden zijn aan de volgende organisaties:

- 1 Pensioenfonds Zorg & Welzijn
 - 2 Stichting Pensioenfonds Verloskundigen
 - 3 Pensioenfonds DHL
 - 4 Stipp
 - 5 Pensioenfonds Flexsecurity
 - 6 KLM Pensioenfondsen
 - 7 Pensioenfonds Deutsche Bank
 - 8 Beroepspensioenfonds voor de Huisartsen
-

-
- 9 Pensioenfonds Kasbank
 - 10 Bedrijfstakpensioenfonds Banden & Wielen
 - 11 Pensioenfonds Staples
 - 12 Pensioenfonds van de Nationale Bisdommen
 - 13 Pensioenfonds Nedlloyd
 - 14 Pensioenfonds Achmea
 - 15 Pensioenfonds UWV
 - 16 Spoorwegpensioenfonds
 - 17 Pensioenfonds Medewerkers Apotheken
 - 18 Pensioenfonds Shell
 - 19 Pensioenfonds ABN Amro
 - 20 Pensioenfonds Ahold Delhaize
 - 21 Pensioenfonds Schoonmaak
 - 22 Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie
 - 23 Pensioenfonds Henkel
 - 24 Stichting Pensioenfonds voor Dierenartsen
 - 25 Pensioenfonds PostNL
 - 26 Stichting Algemeen Pensioenfonds STAP

D

Motie Van Weyenberg 27 maart 2018 (aangenomen 3 april 2018)

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2017–2018

32 043

Toekomst pensioenstelsel

Nr. 402

MOTIE VAN HET LID VAN WEYENBERG

Voorgesteld 27 maart 2018

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen heeft geconstateerd dat 40% van de pensioenfondsen niet één vrouw in het bestuur heeft zitten en 60% van de pensioenfondsen niemand onder de 40 en deze pensioenfondsen daarmee niet voldoen aan de Code Pensioenfondsen, die zij zelf hebben vastgesteld;

constaterende dat de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen heeft geconstateerd dat er weinig tot geen vooruitgang geboekt wordt op dit gebied;

overwegende dat de sector zich aan zijn eigen afspraken moet houden en het in het belang van deelnemers is dat pensioenfondsbesturen voldoende divers zijn;

overwegende dat de Minister heeft toegezegd met de pensioensector in overleg te treden over maatregelen om de diversiteit te vergroten en hierover voor de zomer aan de Kamer te rapporteren;

verzoekt de regering, in dat gesprek de mogelijkheid te bespreken de sector te laten monitoren welke vacatures in pensioenfondsbesturen vrijkomen en bij te houden hoe vaak die vervuld worden door een vrouw of iemand onder de 40, en hierover de komende twee jaar halfjaarlijks te rapporteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Van Weyenberg